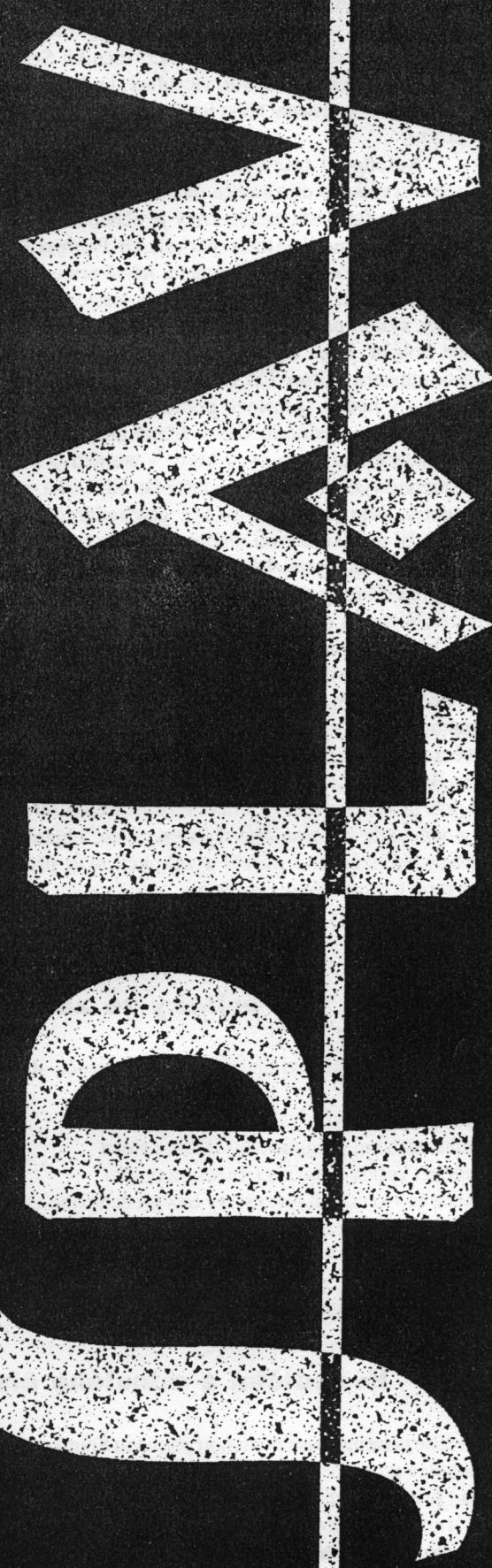

PONDĚLÍ

05.07.1999

62

SOBOTECKÝ PRAVIDELNÝ LEHCE AVANTGARDNÍ VĚSTNÍK

Je odstartováno!

Včera úderem deváté hodiny ranní se (s mírným zpoždením) rozezněly libozvučné hlasy moderátorů, znamenající oficiální zahájení 43. ročníku Šrámkovy Sobotky. Jejich repetitivní, vícehlásý, hudebně-básnivý projev předznamenal téma letošní Sobotky - hudebnost jazyka.

Náleoval tradiční rituál proslovu, krácených vidinou velkého dílu koláče. Jako řečníci vystoupili ing. Petr Hejn (starosta města, který je očividně na sladké - svůj projev omezil na toliko pár vět), Dr. Přemysl Sobotka (sic!) místopředseda parlamentu, jehož projev: "Dobrý den..." ve své stručnosti překonal i ing. Hejna. Následně sice svůj minimalistický výkon poněkud rozvedl, nicméně i on si odnesl velkou část koláče. Mgr. Ilja Racek omluvil svého přímého nadřízeného, ministra kultury ČR Pavla Dostála, který je údajně zaneprázdněn i v neděli (přestože podle p. Racka do kostela nechodí). Jiří Vitvar, přednosta OÚ v Jičíně přenechal proslov svému několikaměsíčnímu synovi, který v souteži o nejkratší proslov suverénně vyhrál. Náleovali ještě Dr. Jiří Liška, starosta Jičína a senátor, dále pak zástupce tzv. chlebodárců Stanislav Palas, jenž oblažil publikum svou zdařilou recitací.

Námi avizovaná rytmická mapa Sobotecka pod vedením náčelníka Jiřího Šlupky Svéraka představovala předěl mezi úvodními oficiálnitami a vyhlašováním výsledků literární soutěže, kdy pod přísným dohledem svých budoucích frekventantů přednesli vedoucí jednotlivých seminářů ukázky z děl oceněných autorů (viz nedělní Splav!).

Druhou půli otevřel prof. Ilja Hurník, který hutnou teorií o jazykovém rozdílu temného a patetického Slezska a libezně femininní, rozšafné a bujaré Moravy objasnil princip tvorby L. Janáčka a poté před konsternovaným publikem předestřel několik postřehů z etnologie severomoravského regionu, objasnil čtyři hlavní zásady Šlonzáckého nářečí a zakončil svůj příspěvek horováním proti filologickému centru.

Ozdobné iří tečky za celým dopolednem zapíval soubor Cantus z Jaroměře.

Perličky ze zahájení

Pokud chcete perfektně ovládat Šlonzácké nářečí, držte se následujících pravidel:

1. Používejte kratké slabiky.
2. Akcentujte zásadně předposlední slabiku slova.
3. Rozlišujte při vyslovování y a i, měkké a tvrdé l.
4. Nadechujte se v pauzách mezi slovy bez předchozího výdechu - dosáhněte tím charakteristického projevu, takzvaného skandování hesel.

A mimochodem, věděli jste, že Slezsko je vikingeská kolonie?

Hvězdička z minulého čísla

V minulém čísle jsme nakousli podivnou přeměnu Šrámkova verše "Tam v Sobotce na náměstí pruští koně z kašny pili.", kde se z původního "pruske koně" stali "pruští koně". Kdo za to může? Dle neověřených zpráv je to pozůstatek zásahu jakéhosi bezjemenného korektora/cenzora, který si tímto vychytralým škrtem pera zajistil nehynoucí slávu v análech české poezie.

Pondělí 5. července

- 9.00 hod. sál spořitelny - přednáška prof. PhDr. Alexandr Stich, Csc. Soulad a spor slova a hudby (libreta)
 11.00 hod. sál zdravotnického střediska - vernisáž výstavy malíře Jiřího Mádla
 14.00 hod. sál spořitelny - "Jedni a ti druzí" - koláž z veršů a textů J. Prevérta - Dětské divadelní studio Praha pod vedením M. Pospišilové
 19.30 hod. sál spořitelny - "Máčhova Nocturna" účinkuje Alfréd Strejček

Jídelní lístek na pondělí

snídaně:	koláče, čaj
oběd:	polévka pórková
večeře:	vepřová pečeně, knedlík, zeli, čaj pečené kuře, brambory, čaj

Horké poetické odpoledne

Následující zprávička je pro ty, kteří z nějakých vážných důvodů nemohli absolvovat tradiční Poetické odpoledne. Cestování po Sobotce a okolí v doprovodu hudby a poesie se odehrálo za maximální přízně počasí a minimální nepřízně nepředvídatelných okolností, nepočítaje v to hlasité kdákání slepic, které, alespoň zpočátku, rušilo brillantní výkon souboru zobcových fléten z Prahy Aulété a rozvášněnou akci psička pí. Lenky Chytílové, jenž pro změnu narušil vystoupení jedné z recitátorek hradeckého souboru Jesličky. V milých soboteckých exteriérech a zákoutích se dále pod vedením Lady Bechyňové rozezněly talentované hlásky dětí z Recitačního Studia Šrámkova domu. Četné publikum mohlo v podání těchto dnešních nejmladších účinkujících shlédnout program sestávající z dramatizace ruské lidové pohádky O stříbrném talířku a šťavnatém jablíčku, pojednávající o tom, kterak to skromná Mášenka s kouzelným jablíčkem i s carem skoulela, následované pásmem z básní E. Frynty a L. Aškenazyho. Poetické odpoledne bylo zakončeno na hřbitově v náladě nikterak pohřební. Tradiční akce Šrámkovy Sobotky se tradičně vydařila. Pokud skutečně patříte mezi výše zmíněné adresáty této noticky a nechali jste si celou akci ujít, zřejmě vám nezbývá, než si všechno vynahradit na příštím ročníku Sobotky.

Zpěvy humprechtské

Včera ve večerních - nočních - (dnešních) ranních hodinách proběhla akce, která je již tradičně alternativou bohupusté restaurační zábavě. Účastníkům ŠS byla otevřena hodovní síň na Humprechtu, kde ozvěna trvá (nepletu-li se) 8 vteřin, což je zvláštnost, která provokuje ke zpěvu kánonů (pod vedením Břetislava Kožušníka, Šlupky Svéraka a Jiřího Hlobila). Vzhledem k relativně velkému počtu prvoúčastníků byly postupně opuštěny pokusy o Dona nobis pacem či Iubilate Deo; všichni se však shodli na tom, že Bejvávalo dobře.

Odhalení pamětní desky

Sobotečtí na významné osobnosti svého města nezapomínají. Pamatují na jejich výročí dokonce s předstihem. Devatenáctého ledna příštího roku uplyne 150 let od smrti zdejšího významného kněze, Františka Vetešníka. Včera jsme byli svědky slavnostního odhalení jeho rekonstruovaného náhrobku, který je umístěn za kostelem, při zadní stěně kněžiště.

V minulé době, kdy se z okolí kostela odstraňovaly všechny zbylé náhrobky, které mohly upomínat na někdejší existenci hřbitova v těchto místech, byl stržen i Vetešníkův pomník. Podle svědectví pamětníků však zůstal ležet nedaleko hrobu a zásluhou místních baráčníků je dnes uveden do původního stavu. Při slavnosti jsme vedle zdařilého vystoupení souboru zábavných fléten z Prahy Aulété vyslechli recitaci Vetešníkovy básni „Ke sluníčku“, s osobou významného pátera nás seznámil člověk z nejpopolanějších, PhDr. Karel Samšínek, závěrem místní děkan otec Maryška pronesl motlitbu, vykropil místo hrobu a všichni zúčastnění se pomodlili Otčenáš a Zdrávas Maria. Slavnost byla důstojným, vkusným a přitom skromným vzpomenutím na osobnost kdysi významného kněze. Zařazení slavnosti do programu Šrámkovy Sobotky je zajímavým propojením festivalu s místní historií, představovanou osobností, která byla kdysi v tomto regionu nositelem kultury.

ToH

V minulém čísle jsme přinesli ukázku z vítězného díla literární soutěže v kategorii poezie, nyní přinášíme ukázku z tvorby vítěz v kategorii prózy, Františka Štítku.

PRÓZA

Pravidla fotbalu

„Tamtahle někde,“ pravil otec a mávl rukou do nitra ohromného jíncu, jehož dno i vzdálený okraj na druhé straně zahalovala štiplavá mlha. „Tam někde bylo to hřiště.“

Kráčeli jsme mlčky vylidněnými ulicemi města odsouzeného k porážce směrem k jednomu ze zbyvajících náměstí. Těsně před ním se otec v boční uličce náhle zastavil a pronesl trapně slavnostním tónem: „Viš, co mě napadlo? Že by ses měl naučit hrát fotbal. Je už stejně načase.“ Jeho návrh mne překvapil, neboť jsem předtím k této hře necítil ani odpór ani sympatie. Otec mou lhostejnost nejspíš považoval za jistou míru zájmu. „Chceš?“ optal se mne a já jen přikývl a sedl si na umělohmotnou zdechlinu koně s papírovými vnitřnostmi rozervanými výbuchem. Otec mezičím začal rozebírat opuštěnou barikádu, která zahrázovala ulici a několika dlažebními kostkami naznačil polohu branek. Pak se zarazil. „Míč. Nemáme míč.“

To bylo vážné. Na procházky až sem jsme chodili velmi zřídka, ale bylo mi jasné, že kopací míč tu určitě nikde neseženeme. Bydleli jsme samozřejmě v části města, kterou začali urychlěně měnit v nové centrum poté, co bylo rozhodnuto zbořit původní střed, poněvadž se pod ním nacházelo rozsáhlé ložisko hnědého uhlí. Na loukách a polích bujely překotně paneláky, zatímco obří rypadlo ukrajovalo metr za metrem čtvrti tisíciletého královského města, z něhož se museli všichni obyvatelé povinně vystěhovat. Těžba uhlí však byla zpomalena v okamžiku, kdy se tu objevili filmoví producenti a rozhodli se točit ve městě určeném k demolici válečné filmy, poněvadž mohli po zaplacení jistých poplatků rozstřílet jakýkoli dům, vyhodit do povětrí barokní kostel nebo vybombardovat celou ulici. V troskách i v ještě netknutých částech města se poválovala spousta slepých patron a kostry ohořelých obrněných aut, z oken visely nacistické prapory, občas se někde daly najít zapomenuté makety samopalů - ale míč? Ani náhodou.

„Kopačák těžko, ale tobě bude stačit i něco jiného,“ řekl po chvíli váhání otec a tak jsme se vydali hledat jakýkoli kulatý předmět. Procházeli jsme ulicemi, každý po jedné straně a nahlíželi do domů s vyvrácenými dveřmi a zhroucenými schodišti, avšak ve změti špíny, přelámaných trámů, odpadků, opadané omítky a roztržštěného nábytku jsme našli vždy jen zcela nepotřebné haraburdi. Když jsem se rozkýchal množstvím prachu, který mi zlepoval nosní dírky, a když otec sáhl někde v rohu opuštěného obývacího pokoje do lejna, ukrytého důmyslně pod pagodou předválečných časopisů, rozhodli jsme se s průzkumem budov přestat a omezili se na hledání pod širým nebem v ulicích rozrýtých zákopy a kulometnými hnizdy. Dorazili jsme postupně zpátky k okraji povrchového dolu. Mlha se už trochu zvedla a poodhalila tak obří rypadlo, které se o pár set metrů dál zakusovalo do svahu kráteru. Mezi námi a jámou se rozprostíralo rozsáhlé pole poseté řadou dří. Rozbité žulové pomníky a hromady kostí dávaly tušit, že šlo o čerstvě zrušený hřbitov. Chodili jsme mezi otevřenými hroby a otec mne poučil, že i město mrtvých bylo přestěhováno a pozůstatky, které se poválovaly kolem a občas nám zakupaly pod nohami, patří těm, o jejichž přemístění nejevili přibuzní zájem.

Pokračování na poslední straně

% POEZIE

Páter František Vetešník Ke sluníčku

Sluníčko, ty jasně
Zýráš na osení:
Z jasna toho pije rozkoš
Celé pírození.

Tichý sice úsměch
Stkví se z lice mého:
O, by toto známka byla
Srdce pokojného!

Ledvas na oblohu
Blesky obrátilo,
Stromoví se v zlatou záři
Hbitě pohroužilo.

Ach, mé něžné srdce
Jeť i ono tklivo,
Předce v proudu veselosti
Tluče žalostivo.

K tobě pěje letem
Skřívánek se nese
Slavík ladně prozpívá
Choti v stinném lese.

Sluníčko, ty plašíš
Trudy temné noci:
Jeholi tvá kouzelnost
Nemůže se zmocý?

Slad'oučkému spaní
Děvče ulouzené
K práci kroky lehounkými
V popluží se žene.

Kýž pak se i ke mně
Paprslek ten šine,
Z něhož všemu živočišstvu
Blaženost se line.

Jáť jen tebe trápé
V černých péčech žiji
Toužebnými city pojat
Na vejslunní nyji.

Vlej, o vlej tu radost
Nuzné mé i duši:
Vroucně ona objimati
Světy Boží tuši.

Skleněné knihy a Výrazy

Mezi akce, probíhající nezávisle na programu Šrámkovy Sobotky, které si ovšem přesto zaslouží pozornost kulturychtivého publiku, patří bezpochyby i výstava Suzanne Pastor a Vlasty Krahulcové, umístěná ve věži Humprechta. Samotné umístění činí z pouhé návštěvy výstavních prostor fyzicky náročný výstup, takže výstava bohužel zůstane oděpřena seniorům, lidem křehčí, či naopak příliš hmotné tělesné konstituce a těm z nás, kteří trpíme závratí. Cesta vzhůru je však pravým požitkem pro milovníky romantiky. Představuje jakýsi zasvěcující rituál, který začíná otevřením „tajných dveří“, po němž následují desítky sešlapaných dřevěných stupňů (doporučený styl výstupu je po všech čtyřech), vedoucích až do nejvyššího patra věže pod trámovým krovem. Za pět korun českých se odvážlivcům nabídne nejen krásný výhled, ale především komorní přehlídka děl obou výše zmíněných umělkyně.

Suzanne Pastor patří k uznávaným americkým fotografkám. V současné době působí i jako kurátorka (nejen svého díla), což je ostatně patrné i z jejího konceptuálního přístupu ke zvolené technice. Nejedná se o tradiční fotografie, ale o jakési fotografické objekty, kombinující koláž, asambláz a čistě sochařský přístup. Její kolekce sestává z pouhých tří knih-objektů, které však pracují se širokou škálou odkazů a způsobů symbolizace. Knihy mají, jak už název napovídá, skleněné strany, fungující při určitéch pohledech jako zrcadlo, přičemž stránku poslední tvorí zrcadlo skutečné, které zmnožuje počet odrazů a vytváří tak iluzi zelenavé nekonečné hloubky. V tomto rámci je pak realizován „text“ knihy, ať už se jedná o fotografiu dlaně, nabízené „ke čtení“, či na průsvitné fólii reprodukovanou stránku z arabského denního tisku. Knihy fungují jako schránky na relikvie vzpomínek. Stávají se deníky, v nichž několik políček přetrženého negativu s mužskou podobenkou oddělují průhledné stránky od otisku rtěnky. Vrstvy se překrývají a nabízejí tak různé stupně odhalování „textů“, různé vrstvy paměti individuální, obecně lidské i kodifikované ve formě historie. Téměř paměti je ostatně přítomné i v psané podobě. Mezi útržky stěží čitelných vět, použitých v jedné z knih, zazní jakési motto těchto výtvorů: každé umělecké dílo je naši paměti.

Vlasta Krahulcová, vlastní profesí architektka, nepatří mezi renomované fotografy, ale s tvorbou Suzanne Pastor ji spojuje citlivost pro stopy lidských příběhů. Její fotografické záznamy sledují nejrůznější téma - zážitky z cest se střídají s portréty náhodně nalezených předmětů, prostředí exotická i důvěrně blízká jsou mapována se smyslem pro vytříbené technické provedení i klasicky uměřenou formu.

Zámek Humprecht vás zve do věže na výstavu

SUZANNE PASTOR - „Skleněné knihy“

VLASTA KRAHULCOVÁ - „Výrazy“

2. července 1999 - 18. července 1999

Zámek je otevřen: Út - Ne 8:00 - 16:30

Úterý 6. července

Na programu jsou celodenní výlety účastníků festivalu.

- 19.30 hod. sál spořitelny - Mydlibába a ty druhé, účinkuje Luba Skořepová
- 22.00 hod. sál sokolovny - Mistr Petr Pleticha, starofrancouzská fraška, Spolek ochotníků - Závěsné divadlo Jičín

Jídelní lístek na úterý 6. července

snídaně:	vánočka, čaj
oběd:	balíček
večeře:	španělský ptáček, rýže, čaj

Jelikož na dnešek připadá svátek sv. Cyrila a Metoděje, přichystali jsme pro vás test ze základních znalostí o těchto věrozvěstech. Správné odpovědi uveřejníme zítra. Své tipy zasílejte na adresu redakce Splavu. Slosování správných odpovědí proběhne zítra za účasti hokynáře. Vylosovaný výherce bude redakcí pozván na jeden nápoj dle vlastního výběru.

1. Na které hoře ležel klášter sv. Basila, do něhož vstoupil Metoděj?
  - a) Ararat
  - b) Olymp
  - c) Athos

2. Jakou přezdívku si vysloužil v mládí Konstantin?
  - a) Učitel
  - b) Intelektuál
  - c) Filosof

3. Jakou smrti zahynul papež Kliment, jehož ostatky donesli Konstantin a Metoděj do Říma?
  - a) byl stát
  - b) byl proboden kopím
  - c) byl utopen s kotvou na krku

4. Na jakém základě byla sestavena Konstantinova abeceda pro účely sepsání bohoslužebných knih ve slovanském jazyce?
  - a) řečtiny
  - b) jazyka, jímž se hovořilo v okolí Soluně
  - c) cyrilice

5. Jaké nejvyšší cirkevní hodnosti dosáhl Metoděj?
  - a) arcibiskup
  - b) biskup
  - c) misijní biskup

6. Jaké atributy označují Cyrila?
  - a) mnišský hábit s knihou
  - b) biskupská berla a mitra
  - c) kropenka

dokončení ze strany čtyří

Pár minut jsme klacky prohrabávali pyramidky lidských kostí a otec se pokoušel sestavit z nich alespoň jednu víceméně kompletní kostru, aby mne trochu zasmál do tahu anatomie, jenže při hledání neporušené pánev se najednou rozpolněl. Ze mne puvodně minil naučit, jak se hraje fotbal. Při dosud stojící hřbitovní zdi, na rovné ploše porostlé šedou trávou, vyznačil zabodnutými holenními kostní brankami.

Přijal jsem otcovu tezi, že lebka - zvláště u začátečníka, jakým jsem bezesporu byl já - téměř dokonale nahradí kopací míč, protože se mu podobá nejen tvarově, nýbrž i tom, že je uvnitř dutá a tedy lehčí, než jakýkoliv jiný kulatý předmět, který bychom mohli v ruinách města objevit. Souhlasil jsem též s jeho postřehem, že ušetříme čas, poněvadž lebku není nutno nasukovat. Bránil jsem se ovšem příkazu, abych mu nějakou donesl, neboť jsem se jich štítil dotýkat, takže to otec musel učinit jako první. Přehazoval lebku z jedné ruky do druhé, vycítil mi, že jsem strašpytel, vědeckým tónem líčil nemožnost výskytu nějaké infekční choroby po tolika letech a nakonec si lebku přiložil těsně k obličeji a zašklebil se do jejich prázdných očních duší a bezzubých úst, jimž chyběla dolní čelist. To mne zvikkalo, vzal jsem lebku z jeho rukou a položil ji na trávník.

Již po pár minutách výuky se ukázalo, že lebka se sice skvěle kutáli, ale dlouhodobý pobyt v hlině rozklížil její švy natolik, že po několika kopnutích praská a posléze se rozpadá na kousky. Musel jsem tedy donést novou, o niž otec usoudil, že je pevnější a měla by víc vydržet, neboť v jejím patře vězely téměř všechny zuby, avšak i ona posloužila jen na chvíli, stejně jako další, kterou otec prokopl, když mi vysvětloval, jak správně přihrávat. Přestali jsme tudíž hledat zachovalejší lebky a smířili se s jejich omezenou životností. Improvizované hřistě se pomalu pokryvalo úlomky lebečních kusek a uvolněnými zoubky.

Pravidla hry jsem pochytil celkem rychle, ale záhoda se mi nedářilo pochopit, co obnáší pojem gol. „Gól - prostě branka, co je na tom tak složitého?“ Přede mnou se však vynořovaly další a další možnosti, i když mi otec názorně předváděl, jak gól vypadá v praxi. „Chápeš to?“ Odytéřil jsem, že ano, ale neodpustil jsem si otázku, zda gól je stav, kdy míč vletí do brány, nebo kdy ji naopak míne. Když jsem se zapletl do problematiky gólu do vlastní branky, rozlitoval se otec natolik, že kopl vztékly vší silou do lebky, která zavířela vzdudem, narazila prudec do zdi, zaduněla, odrazila se stejnou rychlosťí a dopadla nám neporušená zpátky k nohám. Otec ji začal zblízka zkoumat a ohmatávat, avšak nenašel žádnou prasklinu, žádný škrábance či vryp. Pokoušel se vytrhnout některý ze zoubu, ale ať páčil, jak chtěl, nepohnul ani s jedním. Pokýval uznale hlavou a začal uvažovat, komu ta prvotřídní hlava mohla kdysi patřit. Nejen svou nerozbitností, ale i tvarem a sýtejší barvou se lišila od zpuchřelych lebek pohavených po hřbitově. Neslo o člověka odtud, to bylo zcela zřejmé. „Snad Rus, ti mají tvrdé palice,“ napadlo otce, ale než se dopracoval k nějaké pevnější hypotéze o tom, jak se sem cizinec asi dostal, vynořil se zdánlivě odnikud mužík v montérkách a zeptal se nás, co děláme v zakázané zóně u okraje dolu. Otec mu vysvětlil, že mne učí hrát fotbal, krátce vložil nás způsob hry a potíže s rozpadajícími se lebkami, které jsme museli neustále nahrazovat, dokud jsme nenašli tu poslední. Po vyličení jejich kvalit vyzval hlídače, aby si do ní také kopnul. Ten se chvíliku zdráhal, ale pak v něm zvlněl sportovní duch, rozběhl se, kopl do lebky, ta se odlepila od země, přeletěla zed, nabrala neuvěřitelnou výšku, překonala sráz povrchového dolu a zmizela v zamířeném kráteru.

„Gól!“ vykřikl jsem.

ERRATA

Omlouváme se všem čestinářským jazykořílkům, kteří měli tu smůlu, že se jim dostalo do ruky první číslo našeho časopisu. Puvodně jsme vše chtěli svést na tiskařského šotka, ale jelikož alkoholismus naši hlavní korektorky již překročil všechny snesitelné meze, hodláme se ji tímto pomstít a veřejně přiznat naši chybu. Ano, opravdu se nám (kromě jiného) povedlo odkrknout titulek článku „Ilya Humík: Dětství ve Slezku“.